

ŽELEZIARIK

Už samotné slovo má v sebe čosi pevné a milé zároveň. Aj keby o ňom nikto nič nevedel, určite by sa nad týmto pomenovaním pozastavil. Samozrejme, folklórna pospolitosť vie, že meno je odvodené od "veľkého rodiča" od súboru Železiar a aj nefolkloristi a tí, čo nemajú o tradičnej ľudovej kultúre ani páru, si zaiste spoja toto meno so železiarňami - ocelovým gigantom na východe Slovenska, ktorý je jedným z najväčších zamestnávateľov v regióne.

Za 40 rokov činnosti tohto súboru sa toho udialo veľmi veľa. Bol nielen základňou pre veľký súbor, ale prostredníctvom invenčných vedúcich a choreografov mu bola vtisnutá svojská pečať ich tvorivej činnosti a stal sa známym nielen na domácich prehliadkach, ale aj v zahraničí. Úspechy súboru ako aj mená tých, ktorí sa o to pričínili sú vyrozprávané v nasledujúcom príbehu o Železiariku.

Avšak omnoho dôležitejšie ako sa hrdiť víťazstvami v súťažiach a užívať si potlesk a obdiv publika je, že ľudia, ktorí sa počas 40 rokov vystriedali vo vedení súboru - či organizačnom alebo odbornom - vštepili jeho členom lásku k tancu, vypestovali vzťah k ľudovej kultúre a pomohli deťom, aby zapustili korene v krajine, kde sa narodili. Či z nich vyrástli profesionálni tanečníci a zdokonaľovali sa v svojom majstrovstve, alebo u nich zostala „len“ láska k tancu a úcta k prejavom našich predkov, to už nie je až tak dôležité ako to, že Železiarik posilnil ich identitu. Takíto ľudia, ktorí vedia kto sú a odkiaľ pochádzajú sa vo svete nestratia. A to je tá nepísaná a nezmerateľná pevná hodnota, ktorú takto milo dostali do vienka práve v Železiariku.

Vďaka, úcta, obdiv a poklona všetkým, ktorí sa o to pričínili.

PhDr. Jana Kováčová

vedúca odboru kultúry a cestovného ruchu KSK

Detský folklórny súbor ŽELEZIARIK

MEDZI ZAČIATKOM A KONCOM

Niektoré veci vyzerajú na prvý pohľad jednoducho. Rozosmiate deti vybehnú na javisko a začnú spievať. Presne vedľa, kde sa majú postaviť, prísť k mikrofónu. Nikomu sa nerozviazajú mašľa ani šnúrka v gatiach. Sólisti sa ani raz nepomýlia. Karička nemá chybu, ani žonglérske kúsky chlapcov s palicami. Aplauz je obrovský. Rodičia a známimi sú nadšení. Ich deti boli vynikajúce. Veď ako inak.

Väčšina vecí, ktoré na prvý pohľad vyzerajú jednoducho, si v skutočnosti vyžadujú obrovskú dávku trpezlivosti, množstvo lásky, nadšenia a veľa, veľa, veľa času. Len vtedy vyzerajú jednoducho, samozrejme a prirodzene. Ale to vedia len tí, ktorí sú trpezliví, milujúci, nadšení, oddaní, zaniietení... s diagnózou folklór a špecializáciou detský folklór.

Pracovať s deťmi v detskom folklórnom súbore znamená tisíckrát začínať. Učiť päťročných chrobáčikov zosúladiť pohyby rúk a nôh. Dohodnúť sa, ktorá je pravá a ktorá ľavá. Porozbudiť, keď by bolo najjednoduchšie na všetko sa vykašľať, lebo zadok je ťažší, ako by mal byť. Ale keď teta vidí, že rytmus v tom neposlušnom tele je neodškriepiteľný, to sa začína rodiť tanečník. Pracovať s deťmi v súbore znamená tisíckrát končiť. Šestnásťročných vyprevádzať do „veľkého súboru“, ktorý získa hotového tanečníka a speváka. Občas prežiť sklamanie, keď absolvent zavesí „krpce na kliniec“ a na folklór zabudne tak rýchlo, ako bič pleskne. Klásť si otázku, či to len tínedžerské časy poprevracali všetko doteraz postavené. Pracovať s deťmi znamená niekoľkokrát prežiť obdobie medzi začiatkom a koncom. V silnejších či slabších ročníkoch, v etapách ovplyvnených spoločenskými zmenami, ekonomickými kotrmelcami, personálnymi prevratmi, módnymi vlnami. Dalo by sa spočítať, koľko ich bolo za 40 rokov. Ale aj uznaní a vysokých ocenení. A tisíckrát detí, ktoré hrdé spomínajú na časy, keď patrili k Železiariku.

To, pred čím sa skláňam, sú slušnosť, hrdosť, vedomosti a zručnosti. Deti dostávajú špičkové umelecké vzdelanie postavené na tradíciách a možnosť prezentovať ho v profesionálnych podmienkach. Popri tom aj školu slušného správania sa, úcty k ostatným, občas aj školu improvizácie a zvládnutia stresu. Nasávajú to, čo ešte mnohokrát využijú. Netušiť, že sa to naučili v Železiariku.

Mgr. Zuzana Bobriková
hovorkyňa predsedu KSK

PRÍBEH O ŽELEZIARIKU

Ako prvý spravil krok - folklorista Karol Krok

V roku 1974, keď Železiar oslavoval svoju prvú dekádu trvania, dozrela v hlavách zainteresovaných myšlienka založenia predvoja tohto telesa v detskom ponímaní. Tu sa začal príbeh o Železiariku. Spomenutý rok je počiatkom činnosti novovzniknutého detského folklórneho súboru (DFS) Železiarik pri Dome kultúry ROH Východoslovenských železiarní Košice. Prvým umeleckým vedúcim Železiariku sa stal sólista Železiaru Karol Krok. K súborovej práci v detskom ansámblí ho oslovil Pavol Širáč, bývalý tanečník Lúčnice, jeden z prvých absolventov VŠMU v Bratislave, v tom čase umelecký vedúci a choreograf FS Železiar.

Chlebom zrobil Širáč Paľo - v Trenčíne nemalé haló

Spočiatku Železiarik nemal priestory na nácvik. Bol bez hudobného sprievodu. Prvé Krokové choreografie boli okopírovaním tancov staršieho umeleckého subjektu, v ktorom on ešte stále účinkoval (Slovenský čardáš, Karičky, Čirčianka, Cigánsky tanec, Kapura). Krok cítil, že pre deti by sa hodilo čosi úplne iné. Napriek uvedenému sa dostavil prvý mini-úspech, a to získanie 2. miesta na okresnej súťaži detských folklórnych súborov v roku 1975. Predstavu o detskej choreografii, teda tanci určenom výhradne pre deti, splnil až Pavol Širáč (so Železiarikom spolupracoval v rokoch 1974 - 1979) vytvorením tanečno-spevného pásma Ako sa rodil chlieb, ktoré na VI. detskom folklórnom festivale v Trenčíne v roku 1977 získalo hlavnú cenu podujatia za choreografiu. Okrem toho si na tomto podujatí v kategórii sólové choreografie vybojovali tanečníci Ferko Béreš a Alenka Beseyciová cenu za najlepší detský tanečný pár. Týmto oceneniami sa Železiarik jednoznačne presadil medzi slovenskou špičkou a naznačil stúpajúcu krivku napredovania i celkovej kvalitatívnej úrovne ansámblu. V tom istom roku košické deti z trojročného Železiarika sa po prvý raz zúčastnili zahraničného zájazdu. V dňoch 29.8. - 3.9. 1977 navštívili mestá Stalowa Wola a Ulanow v Poľsku.

Päťročnica kolektívu - samý úspech, veď niet divu

Medzičasom sa konečne zlepšilo aj materiálne vybavenie a finančné zabezpečenie súboru, čo bolo ďalším dôležitým predpokladom úspešného vývoja telesa. Za choreografické dielko Fašiangový tanec (autor Pavol Širáč) získal kolektív na nižšom kole súťaže v roku 1978 cenu za javiskové spracovanie a veľmi dobrú interpretáciu s postupom na VII. detský folklórny festival do Prešova (1979). To už mal Železiarik prvú päťročnicu svojej činnosti takmer za sebou.

Detský folklórny súbor **ŽELEZIARIK**

Henzélyovej všestrannost' - priniesla aj deťom radosť

V roku 1981 bola na spoluprácu oslovená pedagogička, choreografka, scenáristka a režisérka v jednej osobe, pani Aurélia Henzélyová. Do súboru priniesla programové čísla z jej blízkeho spišského regiónu (Spišské kolesá a Spišská krucena). Navrhla kroje k týmto tancom, ktoré sa pre svoju univerzálnosť používali v ansámblí aj v iných blokoch ešte dosť dlhé obdobie. Netreba opomenúť, že obe dielka dosiahli na VIII. detskom folklórnom festivale v Prešove (26. - 28.6.) v tomto roku veľký úspech v podobe ceny za javiskové spracovanie a tanečný prejav.

Mrázová a Makšiová - to je doba rozvojová

Železiarik rástol natoľko, že bola nevyhnutná jeho vnútorná reorganizácia. Tú už zrealizovala nová umelecká šéfka telesa, prichádzajúca (v r. 1981) opäť z radov tanečnej zložky Železiaru - Emiliana Mrázová. Z dôvodu početnosti stávajúcej členskej základne sa rozhodla rozdeliť tanečníkov na dve vekové kategórie. Pre prácu s tou mladšou skupinou (žiaci vo veku 6 - 10 rokov) bola od roku 1982 prizvaná kolegyňa a spolutanečníčka Katarína Makšiová. Druhú skupinu (žiaci vo veku 10 - 15 rokov) si ponechala pani Mrázová sama. Obe časti Železiarika pracovali takmer samostatne. Spájali sa len pri zostavovaní dramaturgie a na spoločných vystúpeniach.

Bakšay Jožko, dobrá duša - so staršími deťmi skúšal

V rokoch 1983 až 1985 spolupracoval so Železiarikom vtedajší umelecký vedúci a choreograf folklórneho súboru Železiar Jozef Bakšay. S deťmi staršej skupiny nacvičil Šarišské polky v tom čase nevšedným tancom, v hudobnej úprave Jozefa Bikára. Pre mladších pripravil Hru na školu. Obe choreografie sa dostali na Folklórny festival vo Východnej (1984) a na jubilejný X. detský folklórny festival v Prešove (1985). V Prešove sa ukázalo, že Hra na školu naozaj vychádza z detskej hravosti a spontánosti a je príkladom pre prácu v detskom kolektíve. V roku 1984 si súbor Železiarik pripomenul dekádu činnosti výročným programom. Pravdepodobne najúspešnejšími číslami oslavného vystúpenia pri 10. jubileu vzniku sa stali Detské hry a tance z horného Šariša, Pozdišovské karičky, cyklus piesní zo Žakaroviec Išlo dievčaťko a párový tanec Jabĺčko z autorskej dielne kvarteta choreografov - Bakšay, Makšiová, Mrázová, Henzélyová, s hudobnými úpravami Jána Saloku, Márie Gerberyovej, Jozefa Bikára a Petra Hudáka. V rámci povestnej družby národov socialistického bloku bol do ZSSR vyslaný DFS Železiarik na Dni priateľstva a kultúry v Užhorode (Zakarpatsko). Od nasledujúceho roku sa začala spolupráca s detskou ľudovou hudbou, v ktorej pôsobili žiaci košickej LŠU pod vedením Františka Ragulského. Súčasne v dňoch 23. a 24.11.1985 evidujeme aktívnu účasť telesa na mimoriadne hodnotnom podujatí v Prešove. Konala sa tam Antológia východoslovenského folklóru - Konfrontácie, konkrétne úvodný, I. ročník.

Dámy choreografie - vytvárali kreácie

Po ukončení pôsobenia Jozefa Bakšaya (v roku 1985) ako externého choreografa pri spomenutom telese sa tejto tvorivej činnosti naplno venovali Emiliána Mrázová i Katarína Makšiová a najbližších päť rokov sa výdatne realizovali v prospech celého ansámblu. V choreografickej práci Mrázová inklinovala najviac k regiónu Zemplín (Na baby, Pribiranci, Šibeňaci, Kamaradko moja) a Šariš (Tance z Bajerova). Makšiová sa zaoberala predovšetkým Gemerom (Na Jozefa, Zvoncový, Dovysoka), ale i Šarišom (Zajačí tanec, Kurčata drobce, Tance z Kyjova - Krucena, Dzubkana, Čenč a Dribna, Svatba) a Zemplínom (Pozdišovské karičky, Pošol by ja do vas, Jabĺčko).

V roku 1986 účinkovalo 12-ročné teleso premiérové v záverečnom programe 32. ročníka FF Východná Spievanky domova, ale i v samostatnom sobotnom detskom programe folklórnych súborov a sólistov pod názvom Kolo, kolo mlynské (námet a scenár Mária Kočišová, príprava a réžia Pavla Ganobčíková a Mária Kočišová, hudobná spolupráca Pavol Kužma). V osemdesiatom siedmom sa deti zo Železiarika predstavili na Krajskej prehliadke detských folklórnych súborov Východoslovenského kraja v Poprade v I. kategórii s detskými hrami Na zajace - obdržali tretiu cenu a diplom. V II. kategórii si ansámbl odniesol diplom za tanečnú interpretáciu choreografie Prišli do nas pribiranci. Za odmenu súboristom slúžil krátký koncomájový výjazd do spriateleneho Bulharska, kde malí umelci prezentovali slovenskú kultúru v sídlach Stará Zagora, Kazanlak a Magliž. Do konca roka Železiarik stihol uzavrieť družbu s detským folklórnym súborom Ďumbier z Liptovského Mikuláša. V r. 1988 bol ansámbl vystupovať vo vtedajšom Zväze sovietskych socialistických republík v mestách Užhorod a Čop.

Detský folklórny súbor **ŽELEZIARIK**

Súborových pätnásť rokov - to bol čas na sumár krokov

Rok sa s rokom zišiel a dve grációzne dámy súboru Železiarik už pripravovali program pri príležitosti 15. výročia existencie súboru. Neokružle jubileum si členovia ansámbla s kolektívom spolupracovníkov pripomenuli komponovaným programom so stručným, ale výstižným pomenovaním Detský rok, v ktorom účinkujúce deti priblížili divákovi v hľadisku zvyky štyroch ročných období uchovaných na Zemplíne, Šariši, Spiši, Gemeri a v oblasti židiarskych Goralov. Pod choreografie sa podpísalo, ako inak, nám veľmi dobre známe trio - Makšiová, Mrázová, Bakšay. Na tomto výročí sa Detská ľudová hudba prezentovala už pod vedením Ladislava Gála, hrala svoj vlastný repertoár i do tanca staršej skupine. Jedným z huslistov bol aj Ľubko Hudák /súčasný primáš LH FS Železiar/. Malé deti sprevádzal na harmonike Vladimír Plachetka. Asi najväčší úspech v podobe skandovaného potlesku sa dostalo sólovej speváčke Martinke Verebovej za Zemplínske piesne. No ani tanečná zložka sa nedala zahanbiť a vraj od nadšenia takmer rozdúpala javisko.

Ak život zmenu priniesol - tento súbor to uniesol

Po odchode Emiliány Mrázovej v roku 1990 sa personálne zloženie umeleckého vedenia DFS Železiarik častejšie menilo. Dlhoročnú šéfkú ansámbla zastúpila Alexandra Kořená-Brezovská /1990-1991/ a potom Dagmar Angelovičová-Grejtáková /1991-1992/. Z toho obdobia stojí za zmienku prvý porevolučný zájazd telesa do Lvova v dňoch 25. - 28.3. 1990. Dagmar Grejtáková absolvovala v júli 1992 XXXVIII. ročník FF Východná. Železiarik (ešte ako DFS pri ZK ROH VSŽ Košice) účinkoval v programe detských súborov a sólistov Deti a ich svet /námet, scenár a réžia Mária Mázorová, konferans Eva Peřková/.

Antónia Urbanová - začala sa éra nová

Dôležitý obrát v súbore nastal príchodom Antónie Urbanovej /1991/, ktorá sa začala venovať súboru po organizačnej stránke, neskôr pedagogickej a po odchode Kataríny Makšiovej /1993/ sa stala aj choreografkou a umeleckou vedúcou. Ale osudový zlom mal ešte len prísť. Vplyvom nových ekonomických pomerov po páde starého režimu sa zmenili taktiež podmienky fungovania kultúrnych ustanovizní. Zánik subjektu Dom kultúry VSŽ, pod zriaďovateľským dohľadom ktorého bol aj detský folklórny súbor Železiarik ohrozil aj jeho existenciu. Celé umelecké snaženie zainteresovaných osôb sa muselo podriaďovať boju o prežitie /spolu so Železiarom/ a dokazovanie oprávnenosti svojej existencie.

Vynútené boli kroky - nečakali sa pokroky

Ako jediné možné reálne riešenie vzniknutého stavu sa javilo založenie konkrétneho subjektu, ktorý by zastrešoval činnosť spomenutých tanečných telies a všetkých troch ich rovnocenných zložiek. Po konštituovaní občianskeho združenia Košické folklórne štúdio v decembri 1992 a vzniku umeleckej a reklamnej agentúry Kultobin, spol. s r.o., Košice v máji 1993 sa časť problémov vyriešila.

Umenia škola súkromná - to bola vec priam ohromná

Od septembra 1994 začala svoju činnosť a do siete umeleckých škôl v Slovenskej republike bola zaradená Súkromná základná umelecká škola, založená manželmi Urbanovcami. Železiarik sa stal reprezentantom tohto subjektu na verejnosti. Pre jeho členskú základňu pracovala tiež mladšia dcéra Andrea Pitoňáková-Urbanová, ktorá sa aktívne zapojila spolu s tatkom Vladimírom do choreografickej tvorby pre dotknuté tanečné teleso. Andrea vytvorila detské hry a tance Leci, l'eci, Do šaflíka, Polky z Krivian, Tanec kráľa a kráľovnej, Tanec šašov, Pastier a strigy. Vladimír Urban, choreograf Železiaru, prispel do repertoáru detí tancami Palicový, Parchovianska Karička, Chystajte svadbu, Marš, Sviečkový tanec, Ľapkaná polka.

Boli to vraj dve dekády - keď Tonka dávala rady

Samostatnou kapitolou v bohatu zaplnenej knihe o histórii detského kolektívu je osoba umeleckej šéfky Antónie Urbanovej. Momentálne je to totiž najdlhšie pracujúca pedagogička a organizátorka pri telese v jednom slede. S každodennými problémami prevádzky školy sa borila 17 rokov (1994-2011). Nepretržitý chod súboru zabezpečovala plných 19 rokov (1992-2011). Ale pokračujeme. Rok 1994 nesúci sa v intenciách 20. výročia založenia DFS Železiarik zorganizovalo vedenie telesa (7. - 13. 4.) v kultúrnych domoch maďarských konglomerácií - Szeged, Szarvas, Békéscaba, Tótkomlós a Budapešť - málo medializovaný, avšak fakt zásluhný počin - výchovný koncert pre žiakov slovenských škôl Maďarskej republiky. Hneď o mesiac aj pol to bolo vystúpenie Zo sveta detí v košickom Jumbo centre /29 .5./.

Detský folklórny súbor **ŽELEZIARIK**

Na Slovensku, v zahraničí - náš folklór, ten stále fičí

Na najväčšom slovenskom folklórnom festivale, už 40-tom v poradí, sa ansámbl objavil vo východniarskom amfiteátri v programe Ele, bele, hrať sa chceme! /2.7.1994/ medzi sedmičkou kvalitných telies /námet, príprava, scenár a réžia Antónia Urbanová, Katarína Košťálová-Golianová, hudobná spolupráca Jaroslav Stráňavský). Mimochodom, v scénoslede detských kreácií sa nachádzali pod bodom 4. Detské zábavky, 8. Palicový a 12. Do šaflíka z Fintíc. Tri inkriminované čísla v interpretácii detského folklórneho súboru Železiarik. Pani Urbanová sa vynikajúco zhostila svojej zodpovednej úlohy tiež v decembri, kedy do Štátneho divadla /ŠD/ v Košiciach pripravila scenár a režijne dotvorila programové pásmo Deti v hrách a tancoch /10.12./ k spomenutému dvadsiatemu jubileu Železiarika. V ňom sa predstavilo presne 104 detí, všetko žiakov SZUŠ. Prípravu choreografických čísel zabezpečovala štvorica etablovaných tvorcov: Antónia Urbanová-Matavová, Dagmar Angelovičová-Grejtáková, Andrea Pitoňáková-Urbanová, Vladimír Urban. Spracovanie hudobných partov mal na starosti Milan Rendoš.

Fendi, fendi, fendija - zatancujem si i ja.

Koncom roka 1995 /2.11./ zrealizoval Železiarik ďalšie vystúpenie, a to Hrajte husličky, tančujte nožičky /hosťom bol DFS Pridaňčatá z Víťaza/ v ŠD Košice ako súčasť prvého ročníka Dní košických folklórnych súborov (teraz Košické folklórne dni). V rámci koncoročných kalendárových sviatkov sa po prvýkrát presadila tradícia prezentácie telesa na humanitných vianočných koncertoch. Pozdejšie, na 42. ročníku FF Východná '96 účinkoval kolektív v sobotnom (6.7.) programe Ako sa deti s Kriváňom pasovali. Na ďalší rok (1997) sa už v apríli Železiarik stretol na súťažnej prehliadke detských folklórnych súborov z košického kraja s ostatnými kolektívami a prezentoval sa dvomi choreografiami. Dielko Fendi, fendi, fendija /D.Grejtáková/ postúpilo i do krajského kola. Mimo republiku vycestovalo tanečné teleso v dňoch 22.-25.5.1997. Na pár dní si rozložilo svoj hlavný stan v poľskom mestečku Rzeszow.

V STV sa dobre mali - keď tam hudci vandrovali

Dňa 5.6.1997 sa v ŠD Košice uskutočnilo predstavenie Tak to bolo, tak to je /námet, príprava, scenár a réžia Antónia Urbanová/, ktoré bolo aj jedným zo scénických programov júlovej folklórnej Východnej (hudobná spolupráca Hana Kyseľová-Kubalová). Ansámbl ešte predtým stihol absolvovať týždeň (17.-23.6.) v Sliezkom Frýdku-Místku. Pred záverom roka /20.11./ pripravili interpreti zo Železiarika v Štátnom divadle program Deti deťom. Mimoto absolvovali nátáčanie televíznej relácie Eniky, beniky pre Slovenskú televíziu, štúdio Košice. Nasledujúci ročník v dňoch 14. -21.7. navštívili zjednotené Nemecko. Ich Abovskú svadbu videli v mestách Guntersberge, Wernigerode a Thale. V tomto období sa Železiarik snaží vyhľadávať autentické prejavy ľudovej kultúry, spolupracuje s STV pri príprave šotov do televíznej relácie Kamera-M a zahajuje cyklus detských relácií s názvom Vandrovali hudci. Tento cyklus, napriek interným problémom televízie s jeho nakrúcaním, vydržal na obrazovke až päť rokov. Jeho kvalitu podporilo aj civilné, neherecké, trochu všetečnícke vystupovanie moderátora, vtedajšieho tanečníka Železiaru Igora Hraška s jeho prekrásnou mäkkou slovenčinou z Blatnice pri Martine (je tam Múzeum Karola Plícku).

Detský folklórny súbor **ŽELEZIARIK**

Takmer každý ďalší rôčik - dal sa nový program zočiť

A už tu bolo vročenie podľa kalendára s tromi zaoblenými deviatkami a tomuto datovaniu zodpovedajúce oslavy štvrtstoročnice trvania detského folklórneho súboru. Široká laická verejnosť, priaznivci, bývalí i vtedajší členovia slávilí spolu so Železiarom (35 rokov činnosti), aj výročie založenia SZUŠ (5 rokov od zriadenia). Dňa 2. mája sa konala premiéra detského programu Najväčšie bohatstvo k tomuto jubileu. Železiarik v lete počas 45. ročníka FFV vystupoval v pásme Malí gratulanti (námet, príprava, scenár Hana Kyseľová, námet, príprava, réžia Katarína Košťáľová). Na jesennej Antológii folklóru 1999 v Spišskej Novej Vsi, v rámci témy Polky - polkové tance - novodobé tance, predviedol Železiarik vhodné choreografie k pertraktovanej tématike z dielne Vlada Urbana. To bol posledný rok 20. storočia a zároveň i druhého tisícročia.

Ornamentník, vďaka bohu - nemusel byť v žiadnom slohu

Na Folklórnom festivale vo Východnej iniciovala na prelome šesťdesiatych a sedemdesiatych rokov minulého storočia dvojica folkloristov - J. Paličková a V. J. Gruska - folklórne subjekty k tomu, aby si vyrobili vlastné súborové vlajky, tzv. ornamentníky. V roku 1974 došlo na hornom Liptove k prezentácii prvých 23 kusov ornamentníkov a ich vyvesovanie na konštrukciu Venca tichej krásy. Postupom času pribúdali neustále nové exempláre, napr. do roku 1982 ich bolo spolu 117 ks, v roku 1983 vyše 120, 1985 150 ks, 1989 176 ks. V roku 2000 vyrobila p. Dana Kollárová ornamentník pre DFS Železiarik podľa návrhu p. Viery Kladekovej. Okamžite bol vyvezený mimo naše hranice, a to v rámci reprezentácie Slovenska v Taliansku (7.-21.7., Bedonia). Po turné na juhu Európy ho súbor vzal so sebou tiež na Jánošíkov dukát (4.-6.8.) do Rožnova pod Radhoštěm. V ŠD Košice uviedol 27. mája 2001 nový program Zlatá brána. V dňoch 5.-11.7. vycestoval do Ruska, tentoraz do jeho enklávy - Kaliningradu. No a počas 7. ročníka Košických folklórnych dní (KFD), v novembri 2001 v Jumbo centre predviedli deférence ďalší premiérový program - Hry a tance. Neuveriteľné !!! Taká invenčná, kreatívna a hlavne plodná choreografická tvorba, akú mal v tom čase DFS Železiarik, tu hádam ešte nebola. Tak teda - klobúk dole ! V júli 2002 boli zorganizované hneď dva zájazdy tesne za sebou. Najprv do chorvátskej Kruševice (5.-7.7.) a hneď nato do maďarského Mezökövesdu (10.7.). Nové programy, veľké udalosti - nič také sa neudialo. Ukončenie televízneho cyklu Vandrovali hudci sa v podstate plánovalo.

Roky bežia, čas sa kráti - to, čo bolo, sa nevráti

O všetkom, skoro o pravdivom. To bol názov ďalšieho celku z radu železiarikovských premiér. Predstavenie sa uskutočnilo 29.6.2003 v Štátnom divadle v Košiciach. A dostali sme sa do roku okrúhleho výročia Železiarika, V dňoch 29.4.-3.5. sa ešte teleso vydalo na cestu do ostrovného Írska. V meste Cork sa verejne velebil vstup do organizácie so skratkou EÚ. V máji roku 2004 (22.5.) oslavoval ansámbl výročným programom koncipovaným k 30-ke Železiarika a 10-tim rokom od založenia SZUŠ. Mal zložený názov Veterný kráľ a Strom života. Za zmienku ešte stojí opakovaná účasť na Medzinárodnom festivale slovenských folklórnych súborov Jánošíkov dukát v Rožnove pod Radhoštěm (30.7.-1.8.).

Ľudového tanca dom - v podmienkach nastáva zlom

Obráťme však list. Šiesty rok 21. storočia (2005) priniesol významnú a zároveň i potešujúcu novinku. Stalo sa ňou presťahovanie školy do bývalej Materskej školy na Starozagorskú ulicu na sídlisku KVP v Košiciach a zriadenie Domu ľudového tanca. Rozšírila sa členská základňa, ale aj rady pedagógov. Pribudla Marianna Svoreňová, Slavomír Ondejka. Vedenie DFS Železiarik od roku 2002 i v následnom období (2005 - 2009) pokračovalo v príprave a realizácii monotematických celovečerných programov, ktoré vždy vychádzali z tanečného, spevného a hudobného materiálu východoslovenských regiónov. Deti táto tvorba práca bavila, až bolo autorom niekedy ľúto, že výsledky ich umu sa v kompletnom prevedení dostanú na pódium len premiérovu a občas v repríze.

Nad Zemplínom zmizli mraky - to začali sa Kolčaky

V máji 2006 sa uskutočnila návšteva kultúrne veľmi zaujímavej krajiny, Rumunska. Od r. 2007 mladí interpreti ľudového tanca, sólisti môžu rovnocenne súperiť so staršími borcami na súťaži v Dlhom Klčove v kategórii od 12 do 16 rokov a nemusia byť len s tancom Juraja Šaffu. Tak to zmalol aj pár zo Železiarika. Ján Rudy a Adriana Slivková využili vymedzenie novej kategórie a so súťažným číslom Čardáš z Parchovian si vytancovali diplom a cenu za II. miesto v kategórii G. Rozhodli o tom výhradne odborníci. Predseda poroty Juraj Kubánka, ďalej Stanislav Dúžek, Ján Blaho, Ervín Varga, Emil Tomáš Bartko a Štefan Mráz.

Tridsať tri liet súbor zdolal - na pomoc si múzy volal

Pre radosť Vašu i našu znel názov novej premiéry dňa 4.6. 2007, práve keď sa Železiarik dožil Kristových rokov. V r. 2008 sa teleso vybralo na Medzinárodný festival do Chorvátska. Tanečníci Matej Mikloš spolu s Laurou Krivákovou sa neskôr (26.-31.8.) zúčastnili Medzinárodnej tanečnej dielne v Prahe, ale i súbežne organizovaného festivalu Pražský jarmark. A takto alebo podobne by sme mohli pokračovať až do dnešných dní, takže spomenieme iba oslavu 35. výročia programom Naša svadba. V máji r. 2010 sa inštrumentalista Bohumil Kažela zo Železiarika stal Laureátom celoslovenského festivalu Pod Likavským hradom. Rok 2012 obohatila šnúra výchovných koncertov po Maďarsku. Bolo to v dňoch 4.-10. októbra v mestách (Budapešť, Szarvas, Ecsér, Kuzsfalva). V r. 2013 Železiarik reprezentoval Košice a slovenskú kultúru v Bulharsku.

Na KVP prítieklo jedno nové Jazierko

Detský folklórny súbor Jazierko vznikol v r. 1994. Založila ho Aurélia Henzélyová pri základnej škole na sídlisku Nad jazerom. Po r. 2001 súbor zanikol. Obnovenie činnosti prišlo v r. 2008 kedy choreograf Vlado Urban zahájil v osvetovom zariadení sídliska pohybovú výchovu pre deti predškolského veku. V r. 2009 SZUŠ prichýlila obnovený mladačský kolektív. V súbore účinkujú žiaci 1.- 2. ročníka a prípravného i predprípravného štúdia SZUŠ. Interpretujú predovšetkým detské hry a tance. Z toho je pomenovanie súboru pohybových hier Jazierko.

Detský folklórny súbor **ŽELEZIARIK**

Želiezko, mladý súborík - nadviazal na Železiarik

V posledných rokoch činnosti ansámblu sa ukazovalo, že po dovŕšení 15-ročnej vekovej hranice sa pre deti účinkovanie v detskom kolektíve končí. Do dospelého Železiaru je im ešte ísť dosť zavčasu - sú prímladí. Jednotlivci, ktorí hneď nepokračujú v tanečnej kariére v súbore dospelých sa vytrácajú zo súborového života. Aby talenty neostávali mimo folklórneho sveta, Vlado Urban inicioval začiatkom roka 2009 založenie mládežníckeho súboru Želiezko. Jeho umelecké vedenie tvoria okrem iniciátora taktiež bývalé členky FS Železiar. Zriadením Želiezka sa niť kontinuity medzi Železiarikom a Železiarom nepretrhla a žiaci školy môžu svoj vytúžený folklórno-tanečný sen snívať, ale aj uskutočňovať naďalej.

Bez muziky tanca nieto - ani spevu, každý vie to

Po dlhé roky tanečné a spevacké aktivity Železiarika mali oporu v ľudovej hudbe súboru Železiar a rôznych DLH. V súčasnosti hudobný sprievod pre Železiarik zabezpečuje detská ľudová hudba Malí Muzikanti, ktorý sa sformoval pri Súkromnej ZUŠ Vlada Urbana od r. 2010. Sú tu zastúpené husle, akordeón, basa, cimbal, zobcová flauta, gajdy, drumbla. Hrajú v ňom mladí hráči, ktorí majú svoj muzikantský život pred sebou. Všetci spoločne sa tešia na hudobné výzvy a aktivity, ktoré sú ešte pred nimi.

Ešte zopár cien na koniec - a môže zazvoniť zvonec

Apropo, o splnených snoch a úspešnosti tanečníkov, spevákov a muzikantov detského veku svedčia tiež mnohé významné ocenenia DFS Železiarik z Košíc k jeho jubileám, medzi ktoré zaraďujeme Čestné uznanie Odboru kultúry Národného výboru mesta Košice (1989), Blahoprajný list riaditeľa NOC z Bratislavy (1994), Poctu generálneho riaditeľa NOC za dlhoročnú umeleckú a výchovnú činnosť (1999), Cenu mesta Košice za dlhoročnú reprezentáciu mesta Košice, vynikajúce umelecké výsledky, uchovávanie a šírenie slovenskej ľudovej kultúry a formovanie mladej generácie k poznaniu národných tradícií a úcte k nim, alebo Poctu generálneho riaditeľa NOC za dlhoročné uchovávanie, rozvíjanie a propagáciu tradičnej a ľudovej kultúry (obe 2004).

SÚKROMNÁ ZUŠ VLADA URBANA

Súkromná základná umelecká škola Vlada Urbana vznikla ako priama reakcia na spoločenský vývoj na začiatku 90-tych rokov. Po zrušení Domu odborov Východoslovenských železniari stratili súbory Železiarik a Železiar zriaďovateľa. Antónia Urbanová sa spolu s manželom nevedeli zmieriť s myšlienkou, že by takéto dva životaschopné, na seba naviazané telesá mali zaniknúť. Hľadanie riešení narážalo na neprekonateľný problém. Novovznikajúce spoločenstvá a súkromné firmy mali všetko svoje snaženie nasmerované na zarábanie peňazí, tvorbu zisku, zveľadenie majetku a tam do plánov na najbližšie roky nikomu nechýbal jeden folklórny súbor, či dokonca telesá dve...

Na záchranu spomenutých kolektívov založili občianske združenie Košické folklórne štúdio, umeleckú agentúru Kultobin a súbežne uskutočňovali aj prípravu zriadenia umeleckej školy ľudového tanca. Vtedajšia legislatíva však neumožňovala zaradiť do siete škôl ustanoviť, ktorá by sa venovala iba ľudovému tancu. Preto manželia Urbanovci zriadili Základnú umeleckú školu s rozšíreným vyučovaním ľudového tanca.

Detský folklórny súbor **ŽELEZIARIK**

Škola začala vyučovať od 1. septembra 1994 v priestoroch bývalej knižnice a čítárne Domu odborov na Masarykovej ulici. Za priestory boli vďační Jozefovi Kubincovi zo súkromnej spoločnosti B progres a Ing. Štefanovi Mrázovi, ktorého prvým veľkým sponzorským počínom bolo vybudovanie dvoch priečok a darovanie drevenej podlahy do jednej z dvoch sál. V roku zahájenia činnosti tohto vzdelávacieho subjektu sa v škole učilo 125 žiakov. Spôčiatku sa vyučovali iba ľudový tanec a spev. Postupne pribudli nepovinné predmety a to paličkovanie (od šk. r. 1995/96) a hudba (od šk.r. 1996/97). Prvými učiteľmi boli: Antónia Urbanová, Dagmar Angelovičová - Grejtáková, Andrea Pitoňáková - Urbanová, Vladimír Urban.

V r. 2003 bola svojpomocne a za pomoci sponzorských príspevov Jána Gregu a Ľubomíra Liščinského vybudovaná pobočka školy v ZŠ na Považskej ulici. Pribudli dve tanečné sály a dve miestnosti pre vyučovanie zborového spevu. V šk. r. 2003/04 sa už v pobočke vyučovalo. V ďalšom roku pribudlo vyučovanie írskych tancov a zborového spevu. Vybudovanie pobočky na Považskej ul. však nenaplnilo perspektívu presťahovania ZUŠ do väčších priestorov. Základnú školu na uvedenej adrese sme museli opustiť pre zmenu stratégie jej rozvoja.

Veľkým zlomom bolo presťahovanie celej umeleckej školy do väčších priestorov na sídlisku KVP od 1. januára 2005. Veľa síl zobrala adaptácia priestorov bývalej materskej škôlky. Výsledok je však impozantný. Škola má k dispozícii 5 tanečných sál, hudobno-spevácku učebňu výtvarnej výchovy a umeleckých remesiel, ďalšie miestnosti na vyučovanie hudby a vlastné administratívne priestory. Vytvoril sa priestor pre rozšírenie počtu žiakov, ako aj pre vybudovanie a zriadenie Domu ľudového tanca.

V júni 2010 povolilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky zmenu názvu. Od šk. r. 2010/2011 sa škola premenovala na Súkromnú základnú umeleckú školu Vlada Urbana. Škola má dnes cca 400 žiakov. Vyučuje sa tu tanec, hudba, spev, výtvarná výchova, herectvo. Organizujú sa kurzy ľudových tancov pre dospelých a cvičenia pre matky s deťmi vo veku od 1 do 3 rokov. Neuveriteľných 20. rokov existencie školy hovorí o zmysluplnosti rozhodnutia o jej zriadení. Orientácia na ľudový tanec a výuku tradičnej kultúry ju radí medzi jedinečné, ničím nezastupiteľné subjekty. Bola prvá svojho druhu na Slovensku. Absolventi školy radi spomínajú na školské roky, ktoré ich často priamo nasmerovali k umeleckému vzdelaniu či posunuli bližšie k cieľom, dodali sebavedomie v spoločenskom vystupovaní.

UMELECKÉ VEDENIE SÚBORU OD 1974 DO 2014

Prehľad osobností od roku 1974

Umeleckí vedúci a choreograf

- 1974 - 1981 Karol Krok
1981 - 1990 Ing. Emiliانا Mrázová (všetky deti,
po roku len staršia veková kategória)
1982 - 1993 PhDr. Katarína Makšiová
(iba mladšia veková kategória)
1990 - 1991 Ing. Alexandra Kořená (Brezovská)
1991 - 1997 Mgr. Dagmar Angelovičová (Grejtáková)
(dievčatá - staršia veková kategória)
1992 - 2011 Antónia Urbanová
2011 - 2014 Mgr. art. Andrea Pitoňáková (Urbanová),
Bc. Alena Škodyová,

Choreograf

- 1974 - 1981 Karol Krok
1974 - 1979 Pavol Širáč
1981 - 1990 Ing. Emiliانا Mrázová
1981 - 1981 Mgr. Aurélia HENZÉLYOVÁ
1982 - 1993 PhDr. Katarína Makšiová
1983 - 1985 Jozef Bakšay
1991 - 2011 Antónia Urbanová
1991 - 1994 Mgr. art. Andrea Pitoňáková
1993 - 2014 Ing. Vladimír Urban
2004 - 2011 Ivan Zezulka
2005 - 2011 Mgr. art. Marianna Svoreňová,
Bc. Ing. Slavomír Ondejka
2007 - 2014 Bc. Alena Škodyová
2012 - 2014 Mgr. art. Andrea Pitoňáková
2011 - 2014 Ing. Lenka Hyblárová
2009 - 2014 Mgr. Petra Smatanová (Mižerová)

Umeleckí vedúci Jazierka

- 2009 - 2010 Ing. Vladimír Urban
2011 - 2012 Antónia Urbanová
2012 - 2014 Mgr. art. Andrea Pitoňáková (Urbanová)

Detský folklórny súbor **ŽELEZIARIK**

Umeleckí vedúci Želiezka

- 2009 - 2010 Ing. Vladimír Urban,
Mgr. Petra Mižerová
2010 - 2011 Mgr. Petra Mižerová, Bc. Júlia Oravkinová,
Katarína Kišidayová, DiS.art (Pavlíková)
2011 - 2011 Mgr. Petra Mižerová, Bc. Júlia Oravkinová
2012 - 2014 Mgr. Petra Smatanová (Mižerová), Ing. Lenka Hyblárová,
Katarína Kišidayová, DiS.art (Pavlíková)

Umeleckí vedúci Malých Muzikantov

- 2009 - 2014 Liana Prítoková
Katarína Kišidayová DiS.art

Hudobný aranžér (HA)

Vedúci detskej ľudovej hudby (VDLH),

Korepetícia (K)

Hudobný sprievod (HS)

- 1974 - 1983 Jozef Bikár (K, HS)
1983 - 1985 Mária Gerberyová (HA, HS)
1984 - 1985 Peter Hudák (HA, HS)
1985 - 1988 Viera Markuláková-Kovaľová (K, HS)
1985 - 1988 František Ragulský (VDLH)
1988 - 1989 Ladislav Gál (VDLH)
1988 - 1991 Vladimír Plachetka (K, HS)
1991 - 1999 Mgr. Milan Rendoš (HS, HA)
1995 - 1997 Igor Vančíšín (K)
1995 - 1997 Mária Grejtáková (K)
1996 - 1997 Pavol Paprčka (K)
1999 - 2012 Elena Dzhalovyan (K)
1999 - 2001 Ladislav Gurbaľ (VDLH)
1999 - 2010 Jana Krompaščíková (HA)
2007 - 2014 Liana Prítoková (VDLH)
2013 - 2014 Mgr. Peter Stripaj (K)

Starostlivosť o kroje

- 1974 - 1984 Jitka Bošňovičová
1984 - 2000 Mária Hlopková
2000 - 2009 Elena Rychnavská
2009 - 2011 Miroslava Husáková
2011 - 2011 Danko Gecášková a Eva Jalčová
2012 - 2014 Zuzana Sitárová

ŽELEZIARIK - PREMIÉRY (1974 - 2014)

Detský folklórny súbor Železiarik (1974) z Košíc má o desať liet menej než jeho starší brat, folklórny súbor Železiar (1964). Počas svojej existencie mali členovia telesa - vtedy ešte deti - možnosť prezentovať artefakty nehmotného kultúrneho dedičstva v 3 tzv. premiérach. Tak sa totiž volajú celovečerné (celopoodbedňajšie) predstavenia plné zbrusu nových choreografií, spevov alebo hier a riekaniiek. Mnohé z nich sú monotematické, pripravené na určité libreto, napr. rozprávkový príbeh, situácie zo života dospelých, starodávna balada, tradičné zábavky a pod. Teraz sa pokúsime všetky si ich zosumarizovať. Premiéry telesa podľa dátumu ich uvedenia si významovo vyselektujeme na dve časti - výročné a ostatné.

Detský folklórny súbor **ŽELEZIARIK**

VÝROČNÉ

1979 / 5 rokov

V kronike ansámbla je len „Ďakovný list“ pri príležitosti 30. výročia založenia Pionierskej organizácie v Československu
Odovzdal - KNV SZM a Krajská rada PO SZM v Košiciach

1984 / 10 rokov

Názov: Detské hry
Termín, miesto: 16. jún, DK ROH VSŽ, Košice
Autori choreografií: Jozef Bakšay, Katarína Makšiová, Emiliána Mrázová, Aurélia Henzélyová,
Hudobné úpravy: Ján Saloka, Mária Gerberyová, Jozef Bikár, Peter Hudák
Scénosled: mal 13 programových čísel

1989 / 15 rokov

Názov: Detský rok
Termín, miesto a čas: 21. máj, estrádna sála DK ROH VSŽ, 10.00 hod.
Autori: Katarína Makšiová, Emiliána Mrázová, Jozef Bakšay
Scénosled: skladal sa presne z 15 scénických výstupov

1994 / 20 rokov

Názov: Deti v hrách a tancoch
Termín, miesto a čas: 10. december, Štátne divadlo Košice, 16.00 hod.
Autori choreografií: Antónia Urbanová, Andrea Urbanová, Dagmar Grejtáková, Vladimír Urban
Spracovanie hudby: Milan Rendoš
Scénosled: zostavený bol z 12 čísel
Účinkujúci: 104 žiakov SZUŠ
Vedenie kolektívu, umelecká a organizačná vedúca: Antónia Urbanová

1999 / 25 rokov

Názov: Najväčšie bohatstvo
Charakteristika: rozprávka o lenivom kráľovi
Termín, miesto a čas: 2. máj, Vsl. štátne divadlo J. Borodáča, Košice, 16.00 hod.
Autori scenáru: Antónia Urbanová, Andrea Pitoňáková
Autori hudobnej prípravy: Milan Rendoš
Autori vokálnej prípravy: Andrea Rendošová
Účinkovali: žiaci SZUŠ
Scénosled: obsahoval 10 pódiových kreácií

40 rokov hier spevu hudby tanca

2004 / 30 rokov

Názov: *Veterný kráľ a strom života*

Termín, miesto a čas: 22. máj, Štátne divadlo v Košiciach, 11.00 hod.

Autor námetu, scenára a réžie: *Antónia Urbanová*

Autori choreografií: *Vladimír Michalko, Ivan Zezulka,*

Antónia Urbanová, Vladimír Urban

Klavírnny sprievod: *Elena Dzhalovyan, Marietta Isajeva, Jana Krompaščíková*

Scénosled: *bolo v ňom neuveriteľných 30 čísel*

Účinkujúci: *žiaci SZUŠ*

2009 /35rokov

Názov: *Naša svadba, vaša svadba*

Termín, miesto a čas: 29. november, Štátne divadlo, Košice, 14.00 hod.

Autori: *Antónia Urbanová*

Choreografie: *Danka Martinčeková, Marianna Svoreňová, Alena Škodyová,*

Slavomír Ondejka, Petra Mižerová, Júlia Oravkinová, Antónia Urbanová

Hudobná spolupráca: *Milan Rendoš, Luboslav Hudák*

Vokálna príprava: *Jana Krompaščíková, Liana Prítoková, Katarína Pavlíková*

Scénosled: *24 položiek*

Účinkujúci: *žiaci SZUŠ*

Spoluúčinkujúci: *MFS Želiezko, LH FS Železiar*

Host: *DFS Štvorlístok, Trenčianska Turná*

2014 / 40 rokov

Názov: *Vandrovali hudci*

Termín a miesto: 28. jún, Štátne divadlo, Košice

Detský folklórny súbor **ŽELEZIARIK**

OSTATNÉ

1994 / 20 rokov

Názov: *Zo sveta detí*

Miesto a termín: *Jumbo centrum,
Košice, 29. 5.*

1995 / 21 rokov

Názov: *Hrajte husličky, tancujte nožičky*

Miesto a termín: *ŠD Košice, 2. 11.*

1997 / 23 rokov

Názov: *Tak to bolo, tak to je*

Miesto a termín: *ŠD Košice, 5. 6.*

1997 / 23 rokov

Názov: *Deti deťom*

Miesto a termín: *ŠD Košice, 20. 11.*

2001 / 27 rokov

Názov: *Zlatá brána*

Miesto a termín: *ŠD Košice, 27. 5.*

2003 / 29 rokov

Názov: *O všetkom skoro opravdivom*

Miesto a termín: *ŠD Košice, 29. 6.*

2005 / 31 rokov

Názov: *Ženilo sa motovidlo*

Miesto a termín: *ŠD Košice, 4. 6.*

2006 / 32 rokov

Názov: *Hradné tajomstvá*

Miesto a termín: *ŠD Košice, 4. 6.*

2007 / 33 rokov

Názov: *Pre radosť Vašu i našu*

Miesto a termín: *ŠD Košice, 3. 6.*

2008 / 34 rokov

Názov: *Naše bohatstvo*

Miesto a termín: *ŠD Košice, 27. 4.*

2010 / 36 rokov

Názov: *Od rozprávky k zábavkám*

Miesto a termín: *ŠD Košice, 18. 4.*

2011 / 37 rokov

Názov: *Najväčšie bohatstvo*

Miesto a termín: *ŠD Košice, 10. 4.*

2012 / 38 rokov

Názov: *Takto áno, takto nie*

Miesto a termín: *V-klub, Košice, 22. 4.*

Účinkujúci: *DFS Železiarik,
SPH Jazierko, MFS Želiezko*

2013 / 39 rokov

Názov: *Hra, tanec, zábava*

Miesto a termín: *ŠD Košice, 7. 4.*

Účinkujúci: *MFS Želiezko, DFS Žele-
ziarik, SPH Jazierko,
LH Malí muzikanti*

40 rokov hier spevu hudby tanca

Detský folklórny súbor **ŽELEZIARIK**

OCENENIA

- 1977 VI. DFF v Trenčíne - hlavná cena za dielo Ako sa rodil chlieb
- 1979 VII. DFF v Prešove - cena za veľmi dobrú tanečnú interpretáciu
- 1981 VIII DFF v Prešove - cena za javiskové spracovanie
a tanečný prejav, za tanec Šaleňaci
- 1989 Čestné uznanie Odboru kultúry Národného výboru mesta Košice
- 1991 XIII. DFF v Prešove, cena za pôsobivú choreografiu
a spevácky, tanečný prejav
- 1997 DFF v Likavke - diplom za pôsobivú choreografiu Chorovodné hry
- 1999 Pocta generálneho riaditeľa NOC pri príležitosti
15. výročia založenia súboru
- 2004 Pocta generálneho riaditeľa NOC pri príležitosti 30. výročia
vzniku za dlhoročné uchovávanie, rozvíjanie a propagáciu
tradičnej a ľudovej kultúry Slovenska
- 2004 Cena mesta Košice
- 2000 Celoštátna súťažná prehliadka sólistov inštrumentalistov
v Likavke - Laureát (J. Krempaský)
- 2002 Slávik Slovenska - 2. miesto (Katarína Veselovská)
- 2010 Celoštátna súťažná prehliadka sólistov inštrumentalistov
v Likavke - Laureát (B. Kašela)
- 2014 Celoštátna súťažná prehliadka DHF sólistov spevákov
2. miesto (B. Horváthová)
Celoštátna súťažná prehliadka DHF ľudových hudieb -
3. miesto (DLH Malí muzikanti)
viacnásobné ocenenia sólistov tanečníkov na Šaffovej ostrohe
a v súťaži tanečníkov o cenu Štefana Mráza počas KFD
- 2014 Spish talent festival Hlavná cena DFS Jazierko
na Medzinárodnom festivale
- 2014 Spish talent festival 1. miesto DFS Železiarik
na Medzinárodnom festivale

ZÁJAZDY - ŽELEZIARIK (1974 - 2014)

<i>krajina</i>	<i>dátum</i>	<i>mesto, podujatie</i>
Poľsko	29. 8. - 3. 9. 1977	Stalowa Wola, Ulanowo
ZSSR	18. - 19. 10. 1984	Užhorod - Zakarpatsko „Dni priateľstva a kultúry“
Bulharsko	29. 5. - 31. 5. 1987	Stará Zagora, Kazanlak, Magliž
ZSSR	14. - 16. 10. 1988	Užhorod, Čop
ZSSR	25. - 28. 3. 1990	L'vov - Folklórny festival
Maďarsko	13. 4. 1994	Szeged, Szarvas, Bekescaba, Tothkomlos, Budapešť
Poľsko	22. - 25. 5. 1997	Rzeszow
Česko	17. - 23. 6. 1997	Frýdek - Místek
Nemecko	14. - 21. 7. 1998	Güntersberge, Wernigerode, Thale
Taliansko	7. - 21. 7. 2000	Bedonia
Česko	4. - 6. 8. 2000	Rožňov pod Rádhoštem
Rusko	5. - 11. 7. 2001	Kaliningrad
Chorvátsko	5. - 7. 7. 2002	Kruševica - Festival
Maďarsko	10. 7. 2002	Mezőkövesd
Írsko	29. 4. - 3. 5. 2004	Cork - (Vstup do EU)
Česko	30. 7. - 1. 8. 2004	Rožňov pod Radhoštem
Rumunsko	26. 5. - 30. 5. 2006	Festival
Česko	26. - 29. 10. 2006	Třinec
Česko	26. - 31. 8. 2008	Pražský Jarmark, Medzinárodná tvorčia tanečná dielňa Medzinárodný folklórny festival
Chorvátsko	8. - 10. 5. 2008	Ukrajina
Ukrajina	30. 10. 2012	Budapešť, Szarvas, Ecser, Lucfalva, Výchovné koncerty pre Slovákov
Maďarsko	4. - 7. 10. 2012	Prímorsko
Bulharsko	15. - 24. 6. 2013	Krempachy, Niedzica, Veľká Biala, Výchovné koncerty pre Slovákov
Poľsko	13. - 15. 11. 2013	

Detský folklórny súbor **ŽELEZIARIK**

EDITORSKÉ POČINY

Audio nahrávky DFS Železiarik v rámci produkčnej činnosti Umeleckej a reklamnej agentúry Kultobin, spol. s r. o.:

Spoločné nosiče:

1995 - MC Deti ako smetí /pre FF Východná '95/

spev 9 dievčat za sprievodu LH DFS Železiarik je poslednou melodickou zmeskou na A-strane MC ; výber, dramaturgia a hudobná réžia Svetozár Stračina

Samostatné nosiče:

2002 - Vianoce v Košiciach

východoslovenské ľudové koledy a koledy z kancionálov, spoločný projekt DFS Železiarik so speváckymi skupinami FS Železiar a Zborom sv. Cecílie v Košiciach; hudobné spracovanie a réžia Milan Rendoš a Viliam Gurbal'

2002 - Hudba ku škole tanca pre deti a začiatočníkov

podľa choreografa Vladimíra Urbana /z relácie STV Košice Vandrovali hudci/ nahrávky v podaní LH FS Železiar; spoluúčinkujú speváčky FS Železiar a detská spevácka skupina DFS Železiarik; hudobné spracovanie a réžia Milan Rendoš

2004 - Riekanky, spievanky, špivanočky, špevanky

detské piesne a riekanky v podaní žiakov SZUŠ - členov DFS Železiarik, hudobný sprievod LH Železiar; hudobné spracovanie a réžia Milan Rendoš, Jana Krompaščíková

2005 - Riekanky, spievanky, špivanočky, špevanky 2

detské piesne a riekanky v podaní žiakov SZUŠ - členov DFS Železiarik, hudobný sprievod LH Železiar; hudobné spracovanie a réžia Milan Rendoš, Jana Krompaščíková

2009 - Detské hry, piesne a tance 3 s podtitulom Spievame po celý rok

detské piesne a riekanky v podaní žiakov SZUŠ Vlada Urbana - členov DFS Železiarik, hudobný sprievod LH FS Železiar; hudobné spracovanie a réžia Milan Rendoš, Jana Krompaščíková

2013 - Tancuj, tancuj, vykrúcaj

hudba pre učiteľov pohybovej výchovy a ľudového tanca v podaní žiakov SZUŠ Vlada Urbana - členov DFS Železiarik, hudobný sprievod LH FS Železiar; výber piesní a vokálna príprava Liana Prítoková a Katarína Kišidayová, hudobné spracovanie a hudobná réžia Milan Rendoš

DETI MA PREKVAPILI MNOHOKRÁT

O Železiariku s jeho dlhoročnou mamou Tonkou Urbanovou

Tonka Urbanová je so Železiarikom spojená 20 rokov. S malými tanečníkmi, spevákmi a muzikantmi pracovala v rokoch 1992 - 2012. Viedla detský folklórny súbor, pripravovala choreografie, učila deti pohybovať sa po javisku a postupne ich doviedla až k „veľkým“ folklórnym súborom.

Ako sa to celé začalo?

„Po nežnej revolúcii sa v Dome kultúry ROH Východoslovenských železiarní (neskôr Jumbo centrum) likvidovalo všetko, čo pripomínalo minulosť, alebo bolo s minulosťou spojené. Teda aj Železiarik, Železiar, ďalšie detské a mládežnícke súbory, knižnica, archívy... Nechápala som, prečo sa to dialo. Snažili sme sa v manželom o ich záchranu. Založili sme občianske združenie Košické folklórne štúdio, neskôr spoločnosť Kultobin, spol. s r. o.

Bolo to spojenie so Železiarikom vždy radostné, alebo občas aj bolelo?

Radostné bolo v tom, že deti naďalej navštevovali súbory. A bolelo, že zrazu nikomu tieto súbory nechýbali. Neboli potrebné. Deti mala vychovávať ulica? Nechápala som to porevolučné dianie, keď každý zakladal súkromné firmy, ktoré chceli iba zarábať.“

Dvadsať rokov je dosť dlhá doba. Aké deti chodili do Železiariku, keď si s nimi začínala a aké sú dnes?

„So všetkými učiteľmi, pedagógmi sa zhodneme, že kedysi boli úctivejšie a pozornejšie voči učiteľom. Dnes si dovoľia viac kritizovať aj viac „leňošiť“. Samozrejme nie všetci, nájdu sa takí aj onakí. Celkovo vidíme, že na talentové skúšky prichádza viac detí s nadváhou, s plochými nohami, so zlým držaním tela. Mnohí majú veľmi slabú predstavivosť, nevedia sa hrať, nepoznajú rozprávky, meno Dobšinského im nič nehovorí. Vždy ma ale potešilo, že tých slabších bolo menej. Tí, čo mali nejaké kilo navyše vydržali, snažili sa a neskôr ďakovali, že som im dôverovala a čosi dosiahli.“

Na ktoré obdobie spomínate najradšej?

„Najčastejšie spomínam na obdobie, keď sme intenzívne chodili na zahraničné zájazdy. Niekedy aj dvakrát do roka. Chodili sme na festivaly, letné tábory. Tam sa vytvárali súdržné kolektívy. Deti sa lepšie spoznávali navzájom, ale aj ja som sa o nich dozvedela viac, lebo po večeroch sme sa dlho rozprávali na rôzne témy. Osobitné čaro malo natáčanie relácie Eniky - Beniky a štvorročné natáčanie relácie Vandrovali hudci v Slovenskej televízii. Každý mesiac sme pripravovali nové témy. Nie vždy to bolo jednoduché, ale výsledok bol impozantný.“

Detský folklórny súbor ŽELEZIARIK

Pracovať s deťmi nie je jednoduché. Prekvapili Vás niekedy? Čím najviac?

„Prekvapili ma mnohokrát! Napríklad keď sme začali hrať v divadelných predstaveniach v Štátnom divadle. Bála som sa, že budú za scénou vyrušovať, nebudú sa vedieť sústrediť na javisku. No na záver predstavenia som bola milo prekvapená, že to zvládli. Samozrejme, najnervóznejšia som bola ja osobne, pretože som vždy mala výčitky, že všetko nebolo zvládnuté na sto percent. Ale dôležitejšie bolo, že spokojné boli deti aj rodičia. A deti mi potvrdili starú pravdu, že prostredie vychováva človeka. Inak sa správame na ulici, inak v zašpinenom prostredí a inak v divadle. Vždy sme sa snažili, aby si naše deti mohli vyskúšať aj profesionálne prostredie - divadelné javisko so všetkou technikou, veľké festivalové javiská, rôzne kultúrne domy. Naučili sa pohybovať v takom prostredí, ktoré ich rovesníci nikdy nepoznali.“

Kedy ste boli na Železiarik najpyšnejšia?

„Keď sme boli v zahraničí a reprezentovali náš kraj, Slovensko, predtým aj Československo. Keď sme uvádzali výchovné koncerty pre žiakov základných i stredných škôl a učitelia nás chválili, aké máme úžasné deti. Bola som pyšná, keď sme v Taliansku na medzinárodnom festivale spievali pre taliansky rozhlas spolu so speváckym zborom Bambini di Praga. Nezabudnem, ako sme účinkovali s profesionálnymi umelcami v divadlách, či v Steel aréne na koncerte s Lúčnicou, Mirom Žbirkom a Štátnou filharmóniou Košice. Úžasný pocit je, keď sa k nám hlásia bývalí tanečníci, hudobníci, speváci a hrdó verejne priznajú aj v médiách, že začínali v Železiariku.“

40 rokov hier spevu hudby tanca

Čo si myslíte, aký bude storočný Železiarik?

„Bude určite krásny. Ja sa na všetky vystúpenia budem pozerat zhora a fandit!“

Vela času a energie ste za tých 20 rokov venovali košickým deťom. Teraz sa chystáte viac venovať svojim vlastným vnúčatám. Budú raz chodiť do Železiarika?

„Sedemročná Terezka tam už chodí. Mladší Matej určite bude tiež, lebo už teraz napodobňuje tanečníkov. Ďalšie dve vnučky Žofka a Elenka sú od Košíc ďaleko, venujú sa hudbe. Veľmi však fandia Železiariku a folklóru. Prídu sa pozrieť aj na výročie.

Mojim vnúčatám sa už teraz venujem viac. Chceme si ich užžiť naplno. Ja aj dedko, môj manžel Vlado. Chceme vnímať svet z ich pohľadu.“

Antónia Urbanová začala s deťmi pracovať v Telovýchovnej jednote Slovan Malá Fatra v Žiline, kde s manželom žila. S hudobno-pohybovou výchovou začínala s gymnastkami, neskôr viedla oddiel Rodičia a deti. V rokoch 1974 - 1987 viedla DFS Stavbárik v Žiline. Keď sa Urbanovci presťahovali do Košíc (1987), začala pracovať s deťmi v Železiariku a od roku 1994 sa stala jeho umeleckou vedúcou. Po vzniku Súkromnej ZUŠ Vlada Urbana pôsobila v nej pedagogicky i v riadiacej funkcii.

Ako vníma dnešné deti:

„Dnešné mestské deti málokedy videli naživo kuriatka, sliepky, husi, kravičku či koníka. Nevedia, ako sa tká, vyšíva. Netušia, ako sa pečie chlieb v peci, ako sa kosou kosí tráva, ako sa hrabe, zväžsa seno, obilie. Nevideli, ako sa zväžsa, rúbe či pili drevo. Potrebujú všetky tieto činnosti vysvetliť, priblížiť, ukázať. Pedagógom pribúdajú úlohy, ktoré pred 30 rokmi neboli nutné. Ľudová kultúra má všetko spojené s niekdajším životom. Hry, ktoré sa deti hrávali ešte v 50. rokoch minulého storočia dnešnej generácii nie sú blízke. Svet mobilov, počítačov je na vesmírne vzdialenosti od hier vychádzajúcich zo života na sedliackom dvore, poliach a v okolitej prírode. Preto musíme hľadať nové formy, ako deti zaujať, ako im umožniť vžiť sa do sveta formovaného tradičnou kultúrou a životom v iných technických podmienkach.“

Detský folklórny súbor **ŽELEZIARIK**

A čo na to deti? Zaujíma vôbec niekoho ich pohľad na vec? Berieme do úvahy aj ich názor? Dokážeme akceptovať detskú dušu, jej hlad po poznávaní a vedomostiach? Vieme dostatočne o detských snoch, túžbach, prianiach a želaniach? Čítajte odpovede z miniankety.

1. *Umenie, autori, diela. Táto trojica je pre Teba niečím novým, alebo sa s ňou stretávaš dosť často? Ak áno, tak kde, na akých miestach?*
 - * Stretávam sa s nimi často v škole, v televízii aj tu, keď učiteľka zostaví choreografiu - je autorom umeleckého diela.
 - * Stretávam sa s ňou často v škole na hodinách literatúry, hudobnej a výchovy umení.
2. *Sú obyvatelia Slovenskej republiky národom kultúrnym? A čo si vlastne pod tým predstavuješ?*
 - * Pod kultúrou si predstavujem nepísaný súhrn pravidiel správania sa v spoločnosti.
 - * Tak asi sú kultúrnym, keď majú vlastnú kultúru.
 - * Jasné, že sú pretože máme folklór, ktorý je iba náš. Je to naša minulosť a dúfam, že aj budúcnosť.
3. *Kolko tradičných regiónov sa u nás nachádza? Vedel by si ich zopár vymenovať, napríklad v Tvojej blízkosti, tu, na východnom Slovensku?*
 - * Abov, Zemplín, Podpolanie, Turiec.
 - * Neviem presné číslo, na Slovensku ich je mnoho. Na východnom Slovensku sa nachádza Abov, Šariš, Zemplín, Spiš a časť Gemera.
4. *Čo najviac zaväži pri Tvojej pohybovej sebarealizácii? Myšlienka, nápad, iný popud, chuť, voľný čas, zdravie, nálada, viac kamarátov, radosť zo športovej hry a súťaženia, alebo dobrý pocit na javisku odmenený potleskom?*
 - * Myšlienka, voľný čas, nálada, viac kamarátov.
 - * Jednoznačne chuť.
 - * Asi hlavne to, že mám chuť. Nechce sa mi sedieť doma, pretože by som sa iba učila. Takto tu je niečo navyše, čo ma baví, na čo sa môžem počas týždňa tešiť. A potom, samozrejme, kvôli zdraviu a kamarátom.

40 rokov hier spevu hudby tanca

5. *Klasický balet, spoločenské tance, moderné tanečné smery. Ovládaš z menovaných nejaké prvky, krokové väzby či celé zostavy?*

- * Tak z klasiky ovládam určite viac, ako zo spoločenských či moderných tancov. Avšak najviac viem, pochopiteľne, z ľudového tanca.
- * Z každých tanečných smerov ovládam niektoré kroky.
- * Najviac z ľudového a klasického tanca.

6. *Čo pre Teba znamená pojem ľudový tanec?*

Ako vnímaš svoje účinkovanie vo folklórnom súbore?

- * Ľudový tanec pre mňa znamená to, že nie je ako ostatné tance. Ľudové tance sú jedinečné.
- * Ľudový tanec vytváral ľud, postupom času ho zveľaďoval, aby sa cez generácie dostal k nám taký, ako ho teraz poznáme. Moje účinkovanie vnímam pozitívne.
- * Ľudový tanec pre mňa znamená súčasť života. Vždy ma vie potešiť a rozveseliť. Ten pocit, keď vystúpim po náročnom cvičení a dlhých tréningoch na javisko, ľudia tleskajú a ja mám zimomriavky po celom tele je nenahraditeľný.
- * Väčšina dnešných mladých odchádza do zahraničia a niektorí ani nemajú poňatia aký je folklór ich rodnej krajiny a to sa mi nezdá správne. Učíme sa tu niečo, čo nás v škole nikdy nenaučia. To je myslím si škoda, pretože ostatné deti ani nevedia o čo prichádzajú. Ľudový tanec pre mňa určite nie je úplne všetkým ale vyplňa značnú časť môjho JA.
- * Ľudový tanec je pre mňa úžasný, pretože v minulosti ľudia nemali TV a počítače a vedeli sa tancom a spevom zabávať. Stále ma zaujíma, ako si to ľudia mohli vymyslieť... Vo folklórnom súbore sa cítim perfektne.... mám tu skvelých kamarátov a tiež skvelých a zábavných učiteľov. No hlavne, čo na tom zbožňujem je tanec. Niektorí ľudia hovoria, že ľudový tanec je primitívny, hlúpy a sprostý. Tí ho určite nepoznajú. Ja ho zbožňujem a určite sa ho NIKDY nechcem vzdať!!!
- * Kebyže nechodím do Želiezka, nikdy by som tak neobdivovala Železiar ako teraz. Môj cieľ je dostať sa do Železiaru a dúfam, že si ho splním.
- * Ľudový tanec pre mňa znamená uvoľnenie, pohyb, spolužiaci, suprové učiteľky, objavovanie nového napr. krokov, kombinácií, piesní... Som rada, že tu chodím a že sa môžem zúčastniť tréningov, zájazdov a vystúpení. Milujem ľudový tanec a vždy ho budem milovať!
PS: Sľubujem, budem sa zlepšovať!

Detský folklórny súbor ŽELEZIARIK

NAPÍSALI O NÁS...

2008

*Z.Z.: Viete si predstaviť inú záľubu, ktorej by ste sa venovali, ak by ste netancovali?
M.F.: Občas rozmýšľam nad tým, čomu sa budem venovať, keď s tancom skončím. Zaujíma ma fitness, aerobik alebo capoeira. A na staré kolená sa možno vrátim k volejbalu. Ale určite by som nevydržala nerobiť nič. Tanec ma tak vycvičil, že ak mám náhodou pár dní voľna, ani neviem, čo s nimi (smiech). Ale to sa naozaj často nestáva.*

Monika Fedorová, (25) je rodáčka z Košíc, vyštudovala Farmaceutickú fakultu Univerzity Komenského v Bratislave, kde získala aj titul doktor farmácie. Folkloru sa venuje už od detstva - tri roky tancovala v detskom folklórnom súbore Železiarik a päť rokov v súbore Železiar v Košiciach. Od roku 2001 tancovala v umeleckom súbore Lúčnica v Bratislave. Pracovala ako lekárnička na bratislavských Kramároch.

úryvok z interview, Z. Zajacová, Košický Korzár, 7. 10. 2008

2009

*...DFS Železiarik každoročne uvádza jeden premiérový program, v ktorom účinkujú všetky deti súboru (vyše 150 detí)... do roka má približne 15 až 20 vystúpení... dožíva sa 35 rokov svojej existencie. Toto jubileum oslávi v nedeľu v Štátnom divadle... Súčasťou osláv bude aj krst (lepšie povedané uvedenie do života, pozn. zostavovateľov) tretieho CD s názvom "Detské hry, piesne a tance 3"... doteraz vydal dva albumy s pesničkami... Krst prvého sa uskutočnil počas osláv 30. výročia súboru Železiar...
výňatky, Róbert Bejda, Košický Korzár, 28. 11. 2009*

40 rokov hier spevu hudby tanca

2010

...malí folkloristi predvedú v nedeľu divákovi svoj talent premiérovým programom. Deti zo Železiarika odpália šou s názvom *Od rozprávky k zábavkám...* v Štátnom divadle... potešia verejnosť netradičným poňatím klasickej rozprávky od Pavla Dobšinského, ktorej príbeh preniesú na javisko v podobe ľudového tanca, spevu a hudby... "Námetom pripravovaného premiérového programu Železiarika je rozprávková postava Mechúrika Koščúrika a jeho vandrovanie s kamarátmi po svete. Deti mladších vekových kategórií sa dokázali veľmi rýchlo vžiť do príbehu a zžiť s postavami. Tanečno-pohybovým stvárnením jednotlivých postáv dostali priestor individuálne vyniknúť a možnosť ukázať svoje improvizračné schopnosti" vraví Dana Martinčeková, pedagogička tanca v súbore Železiarik. Podľa jej slov budú veľmi zaujímavé i kostýmy, ktorými nebudú len tradičné kroje. Už 18. rok je vedúcou Železiarika Antónia Urbanová. "Samotné deti účinkujúce na javisku sú mnohokrát najlepšími režisérmi. Vedú ich pocity a vnemy a pedagógmi premyslené a nacvičené choreografie dokážu v okamihu oživiť a upraviť po svojom, ako im je to lepšie", zhodnotila. Súbor uvádza premiérové programy v Štátnom divadle každoročne od roku 1994.

(úryvok, Andrea Nitkulincová Košický Korzár, 16. 4. 2010)

2011

V.P.: Celý život sa venujete štúdiu i choreografii folklórneho tanca, čo vás k tomu priviedlo?

D.K.: Tancujem od šiestich rokov, keď ma mamina prihlásila do detského súboru Železiarik v Košiciach. Neskôr som sa rozhodla študovať na vysokej škole etnológiu. Práve pre tanec a folklór. Po jej skončení som šla do Ústavu hudobnej vedy SAV v Bratislave, kde som sa venovala štúdiu etnochoreológie. Dnes sme na Slovensku vlastne už len traja etnochoreológovia, náš školiťel, pán doktor Dúžek, ja a nedávno končila ešte kolegyňa Barborka Morongová-Skraková.

Dana Kľučárová - vyštudovala katedru etnológie a histórie na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre.

(časť rozhovoru V. Pavlíkovej, Košický Korzár, 18. 4. 2011)

2013

Miro Žbirka v Košiciach predstavil novú vianočnú pieseň... Okrem známych piesní *Meky* v Košiciach zaspieval aj novú aktuálnu skladbu *Vianočná* (o prímerí), ktorú s ním zanôtli deti zo súboru Železiarik... A dirigent symfonikov Adrián Kokoš mu na pódiu šampanským pokrstil nové 2 DVD *Happy Birthday* z vlaňajšieho narodeninového koncertu v Prahe...

(výňatky, Anna Novotná, Košický korzár, 22. 12. 2013)

Detský folklórny súbor **ŽELEZIARIK**

V Kultúrnom dome v Krempachoch vystúpil 14. novembra t.r. folklórny súbor Železiarik z Košíc. Vystúpenie viedol, doslova viedol tzn. uvádzal, prezentoval, predstavoval, komentoval živým, zaujímavým spôsobom choreograf a umelecký vedúci súboru Železiar Vladimír Urban. Železiarik predviedol predovšetkým tance východoslovenského regiónu, ale našli sa tam aj piesne a tance z iných oblastí Slovenska. Tanečníci predviedli aj sólové ukážky krokov, tancov a spevu. Z veľmi dobrej strany sa prezentovala aj hudobná kapela, ktorá nielen sprevádzala účinkujúcich tanečníkov, ale aj sama prezentovala divákovi jednotlivé hudobné nástroje a ich hru. Keď k tomu pridáme zaujímavý a vtipný komentár pána V. Urbana, tak si môžeme byť istí, že to zanechá na divákovi dojem. A že divákovi zhromaždeným v krempašskom kultúrnom dome sa vystúpenie Železiarika páčilo, svedčila živá reakcia a búrlivé potlesky. Vystúpenie, ako som už spomínal, nepozostávalo len z tancov, spevov, hudby, ale k spoločnej zábave pán Urban vyzval celé hľadisko, začalo sa od potleskov a skončilo na scéne učením krokov, pohybov a spoločným tancom. Napriek tomu, že to bol všedný pracovný deň, v hľadisku kultúrneho domu v Krempachoch bolo veľa divákov, medzi ktorými nechýbala mládež a deti. A s vystúpením boli nadmieru spokojní.

D. Surma, Krempachy, Poľsko

(článok v nekonkretizovanom poľskom periodiku, 12/2013)

SPOMIENKY, PRIZNANIA A ŽELANIA

(bývali členovia DFS Železiarík a rodičia a iní)

...ani ja som nebol iný. Fucik, hokej na ihrisku s kamošmi až do tmy, veľakrát sa nechcelo na tréning. Už od 6-tich rokov sa učiť divné kroky len, aby rodičia mali radosť??? A potom to prišlo. Frajeri zo Železiarika. Už sme vedeli, aké to je držať dievča pri tanci okolo pása. Rýchle nohy, iskra v oku, 2 - 3 frajerky či veľa zážitkov z autobusu. Vystúpenia, krásne kroje a potlesk. To bolo niečo iné, čo veľa spolužiakov nepoznalo. Železiarík nebol len záujmový krúžok, ale jedna skvelá partia detí, ktorá plnila sny svojich rodičov, ale ešte netušiac aj svoje. Spomínam, ako nás teta Káťa, teta Tonka a ďalší, ani nevieme ako naučili základy nielen tanečného, ale aj dospeláckeho života. Neučili nás len kroky, cifry, čapáše, ale aj disciplíny, súdržnosti, zdravému sebavedomiu. To všetko vďaka Vladovi Urbanovi a jeho pedagógom. Dnes už viem, že to všetko odriekanie stálo za tie všetky zážitky, dlhoročné priateľstvá, vystúpenia, zájazdy a ten neopísateľný potlesk. Už len poďakovať rodičom, ktorí ma prihlásili na konkurz v Dome odborov. A tak dnes, po skončení tanečnej kariéry si môžem povedať, nelutujem tých 20 rokov s partiou zvanou Železiarík. Pamätáte: „Chlapci, chcece čerešne? Ta pozme do Mišovej zahrady!“ Na záver už len jedno slovo, ĎAKUJEM!

Dominik Bereš, manager ŠD Košice

Veľmi sa teším Tvojmu krásnemu 40-temu výročiu! Je to už pekných pár rôčkov, čo som bola Tvojou členkou, ale doteraz s láskou spomínam na všetky úžasné chvíle, na krásne choreografie a skvelých kamarátov. S veľkou úctou spomínam aj na naše tety vedúce, najmä Katu Makšiovú a Milku Mrázovú, ktoré nás obetavo trénovali a vštepovali nám zásady dôležité nielen pre súborový, ale aj pre ten "skutočný" život. Dnes, keď mám svoje vlastné detičky, často im spievam pesničky zo Železiarika a veľmi dúfam, že aj oni budú mať pekný vzťah k nášmu folklóru. Ďakujem ti, Železiarik, za všetky krásne zážitky! Želám Tebe, Tvojim členkám, členom a vedúcim veľa chuti a energie do ďalšej štyridsiatky a tiež mnoho zaslužených úspechov. Všetko najlepšie!

Táňa Mrážíková, Európsky parlament (Výbor pre medzinárodný obchod), Brusel

Pred viacerými rokmi som ani netušil, že detský folklórny súbor Železiarík mi dá takú lásku k hudbe a folklóru, ktorá neskôr nasmerovala moje kroky do súboru Železiar, kde hrávam doteraz. Po nejakom čase strávenom v detskej ľudovej hudbe som sa ujal primášovania tejto kapelky a aj keď som nikdy nemal také ambície, bavilo ma to. Veľmi dobrý kolektív rovesníkov i vedúcich mi dal okrem umeleckého zdokonaľovania sa aj možnosť tráviť svoj voľný čas s dobrými kamarátmi, a v neposlednom rade ma vyformoval aj hodnotovo a morálne. Nikdy nezabudnem na spoločné sústredenia, vystúpenia

Detský folklórny súbor **ŽELEZIARIK**

doma aj v zahraničí, na spoločné hranie s dospelými muzikantmi, ktorí boli pre mňa akousi nedosiahnuteľnou metou. Jubilujúcemu Železiariku prajem veľa radosti, úspechu, šikovných nôh, rýchlych prstov a dobrých hlasoviek, aj šibalstiev, nad ktorými sa pedagógovia namiesto karhania radšej zasmejú a ešte raz zo srdca ďakujem za krásne detské chvíle prežité v ňom.

Lubo Hudák, primáš LH FS Železiar

Málokto vie, že aj moja „folklórna kariéra“ začínala práve v Železiariku, a dokonca v tanečnej zložke. Prišiel som tam už ako 5-ročný chlapec, ale moja tanečná kariéra netrvala veľmi dlho, lebo súčasne som sa venoval aj hre na husliach, čo sa neskôr stalo aj mojou prioritou. Za veľký medzník môjho doterajšieho muzikantského života považujem rok 1996, kedy som sa do Železiariku vrátil už ako muzikant a stal som sa členom novozaloženej kapely DFS Železiarik. Umeleckým vedúcim detskej kapely bol Milan Rendoš a na niektorých skúškach vypomáhal aj primáš ľudovej hudby FS Železiar Lubo Hudák. Obaja boli mojimi veľkými vzormi a s odstupom času chcem vyjadriť vďaku za to, že som mal možnosť pôsobiť v takomto kolektíve a pod ich vedením. Výrazne to ovplyvnilo moje hudobné smerovanie a prístup k interpretácii ľudovej hudby. So Železiarikom som prežil množstvo krásnych zážitkov z vystúpení doma i za hranicami a spomínam na tie roky s hrdosťou. DFS Železiarik prajem veľa úspechov, tvorivých síl a najmä veľa detí, ktoré budú môcť spomínať na svoje pôsobenie v súbore tak ako ja.

Michal Noga, Odborný pracovník pre hudobný folklór NOC, etnomuzikológ, primáš ľudovej hudby Michala Nogu

Železiarik pre mňa nikdy neznamenal iba súbor. Železiarik bol pre mňa rodina. Nikdy nezabudnem, ako som sa tešila na každý jeden tréning. Zbalila som si suknú, tričko, elastáky, šticne, cvičky a utekala na „taneční“. Či už to bola teta Kata, Danko, Ada, Stano alebo Dáška, každý jeden z nich mi veľa dal a ešte viac ma naučil. Dali mi šancu zažiť ten pocit keď vystúpite na javisko, zatancujete s radostou a vzápätí ľudia tleskajú. Ten pocit je jednoducho úžasný a myslím, že každý tanečník ho miluje. Keď sa zo mňa stala dospeláčka do večne mladého Železiariku som sa opäť vrátila. Tentokrát som sa ako pedagóg snažila malým tanečníkom dať a vštepovať to, čo do mňa kedysi vštepovali moji vedúci. Opäť mi Železiarik dal veľmi veľa. Ukázal mi detskú úprimnú radosť a lásku. Okrem tanca mi však Železiarik dal ešte dve veľmi dôležité veci. Dal mi obrovské množstvo priateľov na celý život, čo považujem za naozaj vzácne a naučil ma jednoducho celým srdcom milovať folklór. A za to vďačím predovšetkým manželom Urbanovcom, ktorí tak dlho stoja za menom Železiarik. Železiarik, prajem Ti všetko len to najlepšie k narodeninám, nech tancuješ s radostou v srdci presne tak ako doteraz.

Bc. Júlia Oravkinová, reklama a marketing ThermoFlux GmbH, Muhlhausen, Nemecko

Kolko majú ľudové piesne rokov? Sto? Dvesto? Päťsto rokov? Majú a nájdeme dokonca aj staršie. Ako je možné, že sa zachovali do súčasnosti, keď ľudia v minulosti nedokázali ani čítať, ani písať? Piesne, ale i celá duchovná tradičná kultúra prežili vďaka ústnemu podaniu v rodine a lokálnych spoločenstvách. Súčasnosc však priniesla špecifiká, ktoré predtým neexistovali - stratu spevných príležitostí v rodinách a tým potlačenie prirodzenej spevavosti detí a tiež množstvo podnetov, ktoré bežne tradičnú kultúru posúvajú do úzadia. Akoby predvídavo vznikol ešte v roku 1974 detský folklórny súbor Železiarik, ktorý si od založenia kladie za cieľ ďalšie pokolenia oboznamovať s bohatstvom starých otcov a materí. A hlavne dať im možnosť prostredníctvom tréningov, vystúpení, ale hlavne cez kontakt pedagógov a detí túto krásu prežiť. Mne sa podarilo okúsiť túto prácu až v dospelom veku, najskôr ako korepetitor a potom i ako učiteľ na rôznych tradičných hudobných nástrojoch. Samozrejme, najväčšou odmenou za túto prácu bola radosť detí, keď sa naučili zahrať ďalšiu a ďalšiu pesničku, ale i úspech Juraja Krem-paského, keď sa stal laureátom na celoštátnej súťaži hudobného folklóru detí. Dnes je z neho muzikant - bubeník, no som presvedčený, že jemu i všetkým deťom, čo chodili do Železiarika aspoň chvíľu zostal vzťah k ľudovej piesni a k ľudovej kultúre vôbec. Čo viac si učiteľia môžu priať?

Folklórnemu súboru Železiarik želám do ďalších rokov naplňať cieľ šíriť duchovný odkaz predošlých generácií medzi najmladších.

Milan Rendoš, redaktor Slovenského rozhlasu

Detský folklórny súbor **ŽELEZIARIK**

Železiarik mi ovplyvnil život v mnohom. Rodičia ma prihlásili ako 6 - ročného, a vtedy vedúca teta Katka ma prijala a povedala „ neviem či z teba niekedy niečo bude“. To netušila, že to dotiahnem do Železiaru a na pozíciu asistenta choreografa. Zo začiatku to ani mňa nebavilo, ale vydržal som a teraz viem, že to stálo za to. Vďaka súboru mám veľa priateľov, známych, precestoval som mnohé krajiny sveta a spoznal iné kultúry. Naučil som sa fungovať v kolektíve a viesť ľudí, čo mi častokrát pomáha aj v práci. Ale čo je najdôležitejšie, okrem lásky k folklóru som v súbore našiel aj lásku životnú. S Adkou, ktorá tiež začínala v Železiariku máme syna Matka budúceho člena Železiariku. Už teraz ho vedieme k folklóru, pretože vieme ako mu v dobrom môže ovplyvniť život.

Martin Záremba, stavebný inžinier, Línia KE, Košice

Keď sme sa pred mnohými rokmi rozhodovali na akú mimoškolskú aktivitu prihlásime naše dieťa, zo všetkých alternatív vyhral detský folklórny súbor - Železiarik. Odtedy prešlo už skoro 15 rokov a my sme prostredníctvom našich detí stále súčasťou toho krásneho „ detského folklórneho sveta. 40 rokov je pomerne „ vysoký vek pre detský súbor. Za ten čas sa v ňom vystriedalo viac generácií / ja už tu mám tretie dieťa/, ktoré poznačili “ dušu súboru“ - každé dieťa si so sebou niečo odnieslo - či už to bola pieseň, vystupovanie pred publikom, pekný prejav, alebo dobrý kamarát. Som veľmi rada, že sú medzi nami ľudia, ktorí na seba vzali to krásne poslanie - zachovať tradície našich predkov. Vám patrí naša veľká vďaka. Moje poďakovanie patrí aj Vám rodičia, veď práve Vy ste urobili ten prvý krok a priviedli ste svoje deti k ľudovému umeniu. Verím, že s rovnakou zanietenosťou odovzdajú raz naše deti toto kultúrne bohatstvo ďalej. A to je v kolobehu života podstatné.

Monika Kriváková, mama 3 detí Železiarika a Želiezka

VYJADRENIA ZO SÁLY...

Čo všetko na tanečnej sále odznelo v okamžiku keď...

*Vy neviete, že na tanečnej sále sa nerozpráva...
ak máte potrebu hovoriť prihláste sa do dramatického krúžku.*

Pozor! začíname! A ty, čo sa toľko obdivuješ v tom zrkadle... ?

HALÓÓÓÓ?! Ja som tu, vy ste kde?

Pozor! začíname! Hej maličký, ty patríš k nám?

Ty nevieš, ktorá je pravá noha? To je tá, čo má veľký palec na lavej strane.

Povedz mi ako sa to dá, nie ako sa to nedá.

*Do akej kategórie patrila táto otázka?
Porozmýšľaj a spýtaj sa ešte raz, alebo radšej sa nespýtaj...*

*... päť, šesť, sedem,... sedem a pol, sedem a trištvrte...
osem... no konečne... snáď sa dočkáme....*

Viem, že ste unavení, ale nedá sa svietiť, musíte sa trochu popretvarovať !

Keď nevládzeš, pridaj!

Kto sa vzdáva, nevítazí!

Detský folklórny súbor **ŽELEZIARIK**

OBSAH

- 01 - 02 Príhovory PhDr. Jana Kováčová
Mgr. Zuzana Bobriková
- 03 - 12 Príbeh o Železiariku
- 13 - 14 Súkromná ZUŠ Vlada Urbana
- 15 - 16 Vedenie 1974 - 2014
- 17 - 20 Premiéry
- 22 Ocenenia
- 23 Zájazdy
- 24 Editorske počiny
- 25 - 27 Rozhovor po rokoch
- 28 - 29 A čo na to deti?
- 30 - 32 Napísali o nás
- 33 - 36 Spomienky, priznania a želania...
- 37 Vyjadrenia zo sály

Vydal: Košické folklórne štúdio, Starozagorská 10, Košice
Zostavili: Tibor Kučera, Andrea Pitoňáková, Antónia Urbanová, Vladimír Urban
Grafická úprava: Dávid Gore
Foto: Ján Bobko, Michal Kristek, Peter Mel'uch, archív súboru a školy
Náklad: 700 ks | © 2014 - Košické folklórne štúdio

Detský folklórny súbor ŽELEZIARIK

reklamní partneri

S FINANČNOU PODPOROU
MINISTERSTVA KULTÚRY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

**TERMOSTAV
MRÁZ**

klub 3F
folklór ✿ fantázia ✿ familia

Rado Čurila

Mária Matisová

Norbert Kuchta

mediální partneri

ZAJTRAJSIE
noviny

